

луш, 2006, с. 212—213); «Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940—2000)» (Львів, 2000, с. 166); «Мала енциклопедія народознавства» (Львів, 2008) та ін.

Список праць О.О. Франко, пов'язаних з археологією

- 50 лет Института археологии АН УССР. — К., 1984.
Академік АН УРСР П.П. Єфименко (До 100-річчя з дня народження) // УІЖ. — 1984. — № 11 (284). — С. 143—145.
Фонд М.Я. Рудинського в Науковому архіві Інституту археології АН УРСР // Обласна науково-практична конференція, присвячена 100-річчю від дня народження М.Я. Рудинського: доповіді і повідомлення (26—28 березня 1987). — Полтава, 1987. — С. 26—28.
Археологічні дослідження Ф.К. Вовка (Волкова) // Матеріали і дослідження Миколаївської науково-практичної конференції. — Миколаїв, 1989. — С. 9—10.
Исследования на Полтавщине (по материалам личных фондов В.В. Хвойки и Ф.К. Вовка (Волкова) // Охрана и исследования памятников археологии Полтавщины. — Полтава, 1989. — С. 118—121 (співавтор Ж. Кононенко).
В.В. Хвойка й черняхівська культура (до 140-річчя від дня народження) // Охорона і дослідження пам'яток археології Полтавщини. — Полтава, 1990. — С. 35—38.
Федор Кондратьевич Вовк (Волков). Биографический очерк // СЭ. — 1990. — № 1. — С. 86—95 (співавтор А.Д. Франко).
Огляд фонду «Музей старожитностей при Київському університетісв.Володимира» (науковий архів Інституту археології АН УРСР) // Археологія. — 1991. — 1. — С. 145—147.

- В.М. Щербаківський — дослідник Полтавщини (за архівними матеріалами) // Археологічний збірник Полтавського краєзнавчого музею. — Полтава, 1992. — Вип. 2 — С. 155—158.
Археологічні дослідження Федора Кіндратовича Вовка // Археологія. — 1992. — № 2. — С. 122—119.
Український археолог М.В. Сибилев // Матеріали научної конференції Інститута археології. — Ленінград, 1992. — С. 17—20.
Ukrainski etnograf, archeolog, antropolog F.K. Wovk // Prace etnograficzne. — 1992. — Z. 30. — S. 119—131 (співавтор В.І. Наулко).
Международные научные связи Ф.К. Вовка (Волкова) // Традиции отечественной палеоэтнологии: Международная конф., посвященная 150-летию со дня рождения Волкова (Вовка) (15—16 апр. 1997). — СПб, 1997. — С. 19—21 (співавтор А.Д. Франко).
Іван Франко і Володимир Антонович // Іван Франко. Письменник. Мислитель. Громадянин. — Львів, 1998. — С. 834—839.
Наукова та суспільно-політична діяльність Вадима Щербаківського // Український вільний університет у Празі (1921—1996). — Слов'янська бібліотека. — Прага, 1998. — С. 45—55.
Федір Вовк. Українська Вільна Академія наук у США. Джерела до новітньої історії України. — Нью-Йорк, 1997. — Т. 4.
Федір Вовк — вчений і громадський діяч. — К., 2000.
Празький архів Вадима Щербаківського // 100 років Державному музею українського народного декоративного мистецтва. — К., 2002. — С. 43—52.
Наукова діяльність Федора Вовка // УІЖ. — 2006. — № 3. — С. 42—56.
Доля наукового архіву Вадима Щербаківського // Визвольний шлях. — Лондон; К., 2006. — Кн. 4 (697). — С. 116—125.
Міжнародні наукові зв'язки Федора Вовка: погляд через століття // Етнічна культура українців. — Львів, 2006. — С. 30—37.

До 70-річчя АНАТОЛІЯ ДМИТРОВИЧА ПРЯХІНА

Визначний російський археолог і наш добрий друг Анатолій Дмитрович Пряхін відзначає свій черговий ювілей сповнений сил та енергії, якій можуть позаздрити чимало значно молодших колег. Лише цього року він вже встиг виступити опонентом на захисті Р.О. Литвиненка в Києві та взяти участь у презентації книги «Археологічне надбання С.О. Локтюшева» в Луганську. Він належить до того не надто чис-

ленного кола науковців, які роблять нашу науку і водночас пишуть її історію.

Майбутній професор народився 23 серпня 1939 р. в м. Єлець Липецької обл. РСФСР. 1957 р. він стає студентом Воронежського державного університету (ВДУ), щоб уже ніколи не залишати його стін. Етапи наукового шляху, багатогранна викладацька та науково-організаційна діяльність А.Д. Пряхіна вже ви-

світлені на сторінках нашого журналу (1999, № 3, с. 153—154). Тому хочеться зосередитись на подіях останнього десятиліття в житті науковця та його зацікавленій участі в археологічному житті незалежної України.

Інтерес до наших старожитностей ювіляр виявляв з 1958 року, з участі в розкопках літописного Любеча у складі експедиції Б.О. Рибаківа. Переорієнтація з початку 60-х рр. на старожитності доби бронзи в басейні Дону ще більше захопила дослідника до вивчення пам'яток на суміжних територіях України та і відповідної проблематики. З часом це відбилося в кандидатській (1966) та докторській (1977) дисертаціях. Очоливши кафедру історії давнього світу та археології в рідному університеті (1976), молодий керівник чітко й свідомо змінив акценти в її роботі, трансформувачи цей підрозділ спочатку в кафедру археології та історії давнього світу, а далі в кафедру археології. Тоді ж він налагоджує робочі контакти з Інститутом археології АН УРСР. Докладніше про цей напрям зв'язків йдеться в окремому повідомленні П.П. Толочка і В.В. Отроценка, опублікованому в «Археології» (2001, № 4, с. 158—159). Нині ж минуло 33 роки цієї співпраці, що активізувалась на початку 90-х рр. минулого століття значною мірою завдяки ініціативі та особистим зусиллям А.Д. Пряхіна.

Поштовхом до безпосередньої участі воронезьких колег у розкопках на теренах України стало поновлення дослідження поселення зрубної спільноти Капітанове I на Луганщині Ю.М. Бровендером (1993) та проведення Міжнародної робочої зустрічі з проблем археології пізнього бронзового віку півдня Східної Європи в листопаді того ж року в містах Луганськ, Перевальськ, Донецьк. Репрезентовані на зу-

стрічі матеріали захопили Анатолія Дмитровича настільки, що 1995 р. воронезький загін вже висадився в Новоайдарському р-ні Луганщини. Проте справа не обмежилась участю в польових дослідженнях. Тоді ж ювіляр ініціював проект «Діно-Донецький регіон за доби бронзи», розрахований на п'ять років (1995—1999). Плани сторін були оформлені Протоколом про наміри, підписаним керівниками від ІА НАНУ та ВДУ. Було розпочато розкопки поселення Капітанове II та проведено п'ять капітанівських польових науково-практичних семінарів, матеріали яких спільними зусиллями науковців двох країн оперативно опубліковано. Підсумком результативної співпраці стала колективна монографія «Поселение эпохи бронзы Капитаново II» за авторства А.Д. Пряхіна, В.В. Отроценка, В.І. Беседіна, Ю.М. Бровендера (Воронеж, 2000).

Нове тисячоліття розширило обрії спільної наукової діяльності. Між ІА НАНУ та ВДУ укладено Договір про співпрацю. Базовим об'єктом досліджень обрано комплекс пам'яток давньої гірничої справи на рудопроєві Картамиш на Луганщині. Для практичної реалізації нового проекту укладено договори про співпрацю сторін з Донбаським гірничо-металургійним інститутом (нині Донбаський державний університет) в м. Алчевськ. Проведено вже дев'ять сезонів розкопок та вісім картамиських польових науково-практичних семінарів, матеріали яких видано зусиллями археологічної лабораторії ДДТУ (Ю.М. Бровендер), за наукової участі ІА НАНУ та ВДУ. А.Д. Пряхін виступав впродовж цих років керівником (з російського боку) спільної українсько-російської експедиції та співголовою згаданих семінарів. За 14 польових сезонів через Капітанове та Картамиш пройшли сотні студентів-практикантів, залишивши в душі найтепліші спогади про Україну, а дехто й визначившись тут із професією археолога.

До ювілею в творчому доробку А.Д. Пряхіна нараховується понад 600 друкованих праць, з них — більше ніж 20 монографій. Розгорнутий перелік публікацій містить видання «Профессор Анатолий Дмитриевич Пряхин. Библиография» (Воронеж, 2004). Він досліджував 63 пам'ятки археології на теренах Російської Федерації та України. Поза тим, брав участь в археологічних та етнографічних дослідженнях в Республіці Малі (1979—1981) та Індії (1993).

2007 року А.Д. Пряхін передав керівництво кафедрою археології ВДУ своєму колишньому студенту, професору О.П. Медведєву. Нині ювіляр працює директором Наукового центру іс-

торіографії вітчизняної археології ВДУ та виконує звичні для себе обов'язки професора історичного факультету. Він керував і продовжує керувати підготовкою восьми докторантів та понад 20 кандидатів історичних наук. Останній науковий проект ювіляра — двотомник «Донско-Донецкая Степь—Лесостепь в эпоху бронзы. История изучения». Книга 1 вийшла друком 2008 року. Я б назвав її російським поглядом на цю історію. Книгу 2 з нетерпінням чекаємо вже поточного року. Адже в ній буде подано авторське бачення українсько-російської співпраці на ниві археології за доби незалежності. Принагідно зазначимо, що А.Д. Пряхін очолює Наукову раду з історіографії археології Євразії в межах програми фундаментальних досліджень Президії РАН «Етнокультурна вза-

ємодія в Євразії». Отже, його позиція є системою поглядів не лише дослідника, а й функціонера — організатора російської науки.

Наукова, науково-організаційна та викладацька діяльність А.Д. Пряхіна оцінені почесним званням «Заслужений діяч науки Російської Федерації (1993). Він дійсний член Міжнародної слов'янської академії наук, освіти, мистецтва та культури, Академії гуманітарних наук (м. Санкт-Петербург), Російської академії природничих наук, доктор *Honoris Causa* Донбаського гірничо-металургійного інституту, почесний громадянин рідного міста Єлець.

Щиро зичимо ювіляру міцного здоров'я, творчої наснаги та щедрого примноження наукового доробку!

В.В. ОТРОЩЕНКО

До 65-річчя ДЕНИСА НИКОДИМОВИЧА КОЗАКА

Відомому українському археологу, доктору історичних наук, двічі лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, заступнику директора Інституту археології НАН України, завідувачу відділу археології ранніх слов'ян Інституту археології НАН України професорові Денису Никодимовичу Козаку виповнилося 65 років.

Денис Никодимович народився 2 квітня 1944 р. Після закінчення з відзнакою у 1972 р. історичного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка працював учителем історії у середній школі на Львівщині. Але зацікавлення археологією ще в студентські роки привело його до аспірантури Інституту археології. Тема кандидатської дисертації «Племена пшеворської культури у межиріччі Дністра і Західного Бугу» визначилася в ході археологічних досліджень, які Д.Н. Козак проводив поблизу сіл Підберізіці, Чишки, Сокільники, Зубра.

У 1988 р. Д.Н. Козак захистив докторську дисертацію «Етнокультурний розвиток населення Північно-Західної України у першій половині I тис. н. е.», якій передували численні експедиційні дослідження у західних облас-

тях України та теоретичні розробки проблем особливостей культурно-етнічного процесу в контактних зонах, якою є зокрема територія Північно-Західної України.

Наукові інтереси дослідника пов'язані з вивченням походження і ранньої історії слов'ян, розвитку давньослов'янської культури. Його цікавлять особливості етнічного процесу в контактних зонах, еволюція міфологічних уявлень та соціально-економічний розвиток давньослов'янських племен, їх військова справа і взаємозв'язки з сусідніми народами і племенами, насамперед, германцями, даками, сарматами.

Денис Никодимович — автор понад 200 друкованих праць, зокрема 8 індивідуальних та 11 колективних монографій, редактор численних наукових видань.

За участь у розробці концепції походження слов'ян, яка вміщена у книзі «Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период» (К., 1990), Д.Н. Козак разом з іншими співробітниками відділу археології ранніх слов'ян ІА НАНУ був відзначений Державною премією України в галузі науки і техніки 1991 р. Вдруге цю високу державну відзнаку